

4115
NONNULLA AD EXPLORATIONEM OBSTETRICIAM
PERTINENTIA.

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM SCRIPSIT

ET

GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS

AUCTORITATE

IN

UNIVERSITATE CAESAREA LITERARUM

DORPATENSIS

PRO GRADU

DOCTORIS MEDICINÆ

RITE OBTINENDO

PUBLICÆ DEFENDEBIT

AUCTOR

Vladimirus Fredericus Koch

MITAVIENSIS

MEDICUS PRIM.

ORDINIS.

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

700 22

DORPATI LIVONORUM,

TYPIS HENRICI LAAKMANNI.

MDCCCXLVI.

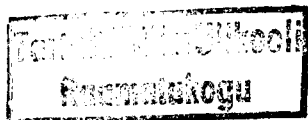
1246

Imprimatur
haec dissertatio, ea tamen conditione, ut simulac typis fuerit
excusa, quinque ejus exempla tradantur collegio, ad libros ex-
plorandos constituto.

Dorpati Livon. die 4 mens. Februar. 1846.

Fr. Bidder,
ord. med. h. t. decanus.

(L. S.)

432874

VIRI

ILLUSTRISSIMO ATQUE HUMANISSIMO

PIERS USO WALTER,

PROFESSORI LITER. UNIVERSITATIS DORPATENSIS P. O.

ORDINIS SANCTI VLADIMIRI EQUITI

HAB

STUDIORUM PRIMITIAS

OFFERT

GRATISSIMUS AUCTOR.

PRAEFATIO.

Mos est eorum, qui dissertationes inaugurales conscribunt, ut una de re, deque ipsa uno quasi tenore disserant. Hic quamvis de tribus, quarum quaeque uno capite comprehendatur, actum videri possit, diligentius tamen legentem, quam arcte cohaereant, fugere non potest. Consilium principio ceperam, explorationem ventralem combinatamque, crebrius, quam fas est, adhuc neglectas, examinare primum accuratius, tum, afferendis quibusdam, quae ipse expertus sum, quot res et quam graves per eas, quas modo dixi, explorationes, recte adhibitas, possint inveniri, indicare, in appendice denique novam describere methodum, exploratione ventrali nitentem, qua conjugatam pelvis introitus in muliere vivente accuratissime possimus

definire. Sed exploratio ventralis et composita, quum partes tantum sint explorationis obstetriciae in universum, definitionem hujus, ut, quae sit exploratio ventralis et composita, quod quidem opus erat, intelligi posset, praemittere coactus eram. Cujus definitionis causa multorum autorum libros frustra adii, quippe qui haud ullam, cum mea sententia congruam, proferrent: nam fines mihi tum justo latius, tum arctius constituisse videbantur. Itaque necessitatem mihi ipse ingratam explorationis obstetriciae definiendae imponere debui, ingratam dico, quum mox animadverterem, rem multo difficiliorem esse, quam opinatus fueram. Eorum, quae praemittenda videbantur, tam multa occurrerant, ut, quae sit exploratio obstetricia capite singulari disquirere rei convenientius haberem. Quo cum dissertatio votis meis amplior evaderet, disquisitionem de exploratione ventrali et composita, caput alterum nunc efficientem, eo breviorum reddere constitui, ut, observationibus, quas ipse feceram, remotis, agendi tantum rationem describerem et loca nominarem, quae attingi possent. Itaque haec dissertationis externa species, parum usitata, exstitit, cui lector benevolus, de eo, unde orta sit, certior factus, spero, fore ut ignoscat.

Quae dicatur exploratio obstetricia?

Si exploratio in universum ea est actio, qua animadvertendis, colligendis et comparandis phaenomenis meliorem alicujus rei cognitionem nobis paremus, quam igitur explorationem obstetriciam dicemus? Quaestio haec nequaquam supervacanea mihi videtur, tum quia perquam desiderandum est, ut cum termino tecnico, tam saepe occurrente, certam notionem jungamus, tum quia ex ipsa ad eam quaestionem responsione pendere videri possit, e quo nonnullis in casibus exploratio quaedam suscipi debeat. Vix autem credideris, hanc rem hucusque dubiam mansisse in materia, quae, ut nostra, tot tantisque disquisitionibus ex longo jam tempore subiciebatur. Res tamen ita se habet, quia, profecto, non tam facile est respondere ad

illam quaestionem, quam primo adpectu opineris. Idem enim valet de exploratione obstetricia ac de omnibus rebus, quae nihil continent, quo cogamur, ut eas uno alterove modo definiamus, quarumque definitio, si velis, ut omnibus casibus respondeat, semper erit quam maxime ardua. Ad stabiliendam hujus asserti veritatem opera autorum adeamus, qui quaestionem nostram dijudicandam sibi proposuere ¹⁾; videbimus eos minime inter sese consentientes. Osiander ²⁾ dum dicit:

„Das Untersuchen, die Untersuchung, exploratio obstetricia, ist das kunstmässige Befühlen des Leibes einer Frauensperson zur Bestimmung und Beurtheilung seines gesunden oder kranken, schwangern oder nicht-schwangern Zustandes.“

Ebermaier ³⁾ hanc habet definitionem:

„Untersuchung heisst, in Bezug auf die Geburtshilfe überhaupt genommen, jede Bemühung des Geburtshelfers, wodurch er sich nach Anleitung der Zei-

¹⁾ Notatu dignum mihi videtur, multum abesse, ut omnes, qui hanc tractaverint materiam, operam dederint, ut verbum, quo utebantur, definirent, quod tamen utique postulandum. Nam si lectori committitur, ut ipse, pro viribus, eruat, quaenam notio subjecta sit sub voce aliqua, ab auctore in usum vocata, certe non semper hujus sententiam assequetur.

²⁾ Grundriss der Entbindungskunst; Göttingen 1802; § 375.

³⁾ Taschenbuch der Geburtshilfe; Leipzig 1815; § 266 und 267.

„chen der Schwangerschaft einestheils von dem wirklichen Dasein oder Nichtdasein einer Schwangerschaft, andertheils aber von dem Zustande einer schwangern Person, theils durch Ausfragen, theils durch Besichtigung, theils durch's Gefühl, auf eine kluge Weise zu unterrichten sucht.“

„In engern Sinne genommen, bezeichnet man aber durch die Untersuchung (exploratio obstetricia) das kunstgemässe Betasten und Befühlen der verschiedenen, bei der Schwangerschaft und der Geburt vorzüglich interessirten Theile (secundum auctorem huc pertinent: pelvis et genitalia interna externaque), um dadurch ihre regelmässige oder regelwidrige Beschaffenheit zu erfahren, sich, wie gesagt, von dem Dasein einer wirklichen Schwangerschaft zu überzeugen, die Zeit der Schwangerschaft zu bestimmen, gegen das Ende derselben die Lage des Kindes im Mutterleibe zu erforschen und vor und während der Geburt über den Verlauf derselben, so wie über die anzuwendende Hilfeleistung, und demnächst auch über verschiedene Erscheinungen nach der Geburt richtig urtheilen zu können. Dass übrigens die kränkliche Beschaffenheit verschiedener Theile des weiblichen Körpers auch ausser der Schwangerschaft und Geburt eine derartige Untersuchung zuweilen nöthig machen könne, braucht wol kaum erinnert zu werden.“

Apud Froriep ¹⁾ legimus:

¹⁾ Theoretisch-practisches Handbuch der Geburtshilfe zum Gebrauche bei academischen Vorlesungen etc. 8. Ausgabe, Weimar 1827; pag. 311.

„Die Untersuchung, exploratio obstetricia, wodurch „vorzüglich die Geburtshilfe, als Lehre und als Kunst, „Gewissheit erhält, ist, neben der Berücksichtigung der „allgemeinen Körperform und Constitution, die kunst- „gemässe, mittelst der Sinne des Gefühls, des Gesichts, „und des Gehörs angestellte Beobachtung der bei „Schwangerschaft, Geburt und Wochenbett zunächst „interessirten Theile (§ 20 bis § 123).“ Quenam autem habentur ex auctoris sententia partes, quae maximi momenti sunt in graviditate, partu et puerperio? L. e. invenimus § 20: „zu ihnen gehören „das Becken, die an dem Becken äusserlich und inner- „lich befindlichen weichen Geburtstheile oder weibli- „chen Geschlechtstheile und die Brüste.“ Sed § 68— 75 h. e. intra paragraphos, supra nominatas, autor de diaphragmate loquitur, de musculis abdominis, ambobus mm. psoatibus, m. iliaco interno, m. quadrato lumborum, mm. perinaei etc. tamquam musculis in graviditate praecipue affectis et ad partum perficiendum multum adjuvantibus, quorum plures etiam, pelvi, quam vocant, formandae inserviunt (?); porro de vesica urinaria, intestino recto, vasibus nervisque, in pelvi positis, mentionem facit, ita, ut postea tamen sub iudice maneat, quasnam partes autor, tamquam magnum momentum in graviditate, partu et puerperio habentes, intelligi velit.

Capuron ¹⁾ haec pronuntiat:

¹⁾ *Traité complet d'accouchemens, des maladies*

„Dans tous les cas cette importante opération „(i. e. le toucher), sert à reconnaître l'état du bassin „et des organes qu'il renferme, les signes de la gros- „sesse et les phénomènes qui accompagnent le travail „de l'accouchement.“

Etsi investigatio per tactum pars tantum est explorationis obstetriciae in universum, pars tamen est maxima et plerisque in casibus in usum vocari potest. Nemo non videt, satis abundeque saltem ex verbis allatis elucere, quasnam quaestiones Capuron explorationi obstetriciae solvendas proponat.

Apud Joerg ²⁾ invenimus:

„Es erstreckt sich dasselbe (das Zufühlen, exploratio obstetricia) auf die in der Schwangerschaft, in „der Geburt und im Wochenbette zunächst beschäftigten Organe und das Erzeugniss der Schwangerschaft, „also auf die Brüste, den Bauch, die Beckengegend, die „äussern Schamtheile, die Mutterscheide, den innern „Raum des Beckens und die Gebärmutter, nebst den „etwaigen regelmässigen oder regelwidrigen Inhalt derselben. Die Aufgabe der Untersuchung, „besteht in dem Ausfindigmachen des wahren Zustandes

des femmes et des enfans, et médecine légale relative aux accouchemens, 4ème édition, Paris 1824; première partie: Accouchemens, pag. 112.

²⁾ *Handbuch der Geburtshilfe für Aerzte und Geburtshelfer. Leipzig 1833; § 359.*

„aller der Theile, die ihrer (i. e. artis obstetriciae)
„Wirksamkeit unterworfen sind.“

Apud Velpeau ¹⁾:

„Je voudrais en conséquence que le toucher fût
„défini: l'exploration des organes génitaux et du bassin
„de la femme, à l'aide des doigts ou de la main, por-
„tés à la vulve, dans le vagin, dans l'anus ou sur
„l'abdomen.“

Apud Kilian ²⁾:

„Wir verstehen unter geburtshilfflicher Untersu-
„chung — attactus s. exploratio obstetricia — die
„Kunst, in geregelter Weise und mit möglichster Voll-
„kommenheit die Lage und die Beschaffenheit der
„weiblichen Geschlechtsorgane und der in ihnen durch
„Schwangerschaft, Geburt, Wochenbett, Krankheitspro-
„cess oder Bildungsabweichung erzeugten Veränderungen
„zu erforschen.“

Apud Ed. Casp. Jos. a Siebold ³⁾:

„Die eigentliche geburtshilffliche Untersuchung hat
„die Entscheidung folgender Punkte zur Aufgabe: 1) sie
„soll das Vorhandensein einer Schwangerschaft über-
„haupt bestätigen; 2) sie hat die Zeit, in welcher letz-
„tere sich befindet, näher zu bestimmen; 3) sie soll
„aus allen, bei der Schwängern sich befindenden Zu-

¹⁾ Traité complet de l'art des accouchemens etc.
^{3^{ème}} édition, Bruxelles 1835, pag. 126.

²⁾ Die Geburtshilfe von Seiten der Wissenschaft
und Kunst; 2. Bandes 1. Hälfte, pag. 126; Frank-
furt am Main 1839.

³⁾ Lehrbuch der Geburtshilfe, Berlin 1841, § 190.

„ständen die Prognose feststellen, um, wo es Noth thut,
„schon in der Schwangerschaft diejenigen Vorkehrungen
„veranlassen zu können, welche eine glückliche Geburt
„bezwecken. Es beschäftigt sich demnach die Unter-
„suchung im weitesten Umfange 1) mit der Ausmes-
„sung des Beckens, 2) mit der Untersuchung der Brüste
„und 3) mit der Untersuchung des Unterleibes und
„der Geburtstheile.“

Apud Busch-Moser ¹⁾:

„Zu der geburtshilfflichen Untersuchung sind alle
„diejenigen Verfahren hinzuzurechnen, durch welche
„man die in dem Organismus des Weibes während der
„Schwangerschaft, der Geburt und des Wochenbettes
„stattfindenden Vorgänge zu erkennen vermag, mögen
„diese Vorgänge zu den normalen oder anomalen ge-
„hören.“

Num major esse potest opinionum discre-
pantia! Osiander dum quamlibet, arti convenien-
tem attactum corporis foeminae viventis, ad cog-
noscendum ejus statum, explorationem obstetriciam
esse contendit, hic attactus, secundum alios, non
nisi certorum organorum conditio investigatur,
sic nominandus est. Alter (Busch-Moser) dum
in grvida tantum, aut in parturienti aut in puer-
pera explorationem obstetriciam suscipi posse sta-
tuit — tum vero hoc nomine quaecunque actio-

¹⁾ Handbuch der Geburtshilfe in alphabetischer
Ordnung; Berlin 1843; Bd. 4, pag. 456.

nem designare videtur, qua facultas nobis praebeatur cujusvis immutationis, quae in organismo mulieris fiat, cognoscendae: applicationem stethoscopi quam thoraci ad dignoscendam pneumoniam, quae decursu illorum mulieris statuum apparuerit, tam abdomini ad indagandam cordis foetalis pulsationem; quam depressionem linguae et inspectionem tonsillarum fortasse tumidarum in grvida, parturienti aut puerpera, tam introductionem digiti in vaginam et determinationem situs infantis — alter etiam in foemina non grvida explorationem obstetriciam institui posse contendit. — Alii pellicometriam ad explorationem obstetriciam referunt, quam alii huc pertinere negant — Unde jam haec maxima sententiarum varietas? Pro certo habere debemus, hanc varietatem magna ex parte positam esse in materia ipsa, quae re vera diversissimis modis considerari licet, sed sine dubio magna etiam culpa pars in incredibilem referenda est securitatem, qua interdum opera, praecipue practico-medica et conscripsisse et adhuc conscribere auctores videntur: neque necessarias stabiliunt notiones, neque rationem habent proprietatis verborum aut argumentationis logicae, uno verbo ita procedunt, ac si confidant, lectorem, si tantum adniti voluerit, jam percepturum, quae dicere ipsis in animo fuerit. Interdum voto potiuntur, saepissime

vero lector ne optima quidem voluntate veram sententiam divinare potest. Quorum verborum ad comprobendam veritatem exempla plurima, e meliorum auctorum libris excerpta, asserere haud difficile nobis esset, sed quum et temporis et pagellarum angustiae brevitati nos studere jubeant, jam silentio ea praetermittamus, eo magis, quia verendum est, ne limites harum pagellarum nimis excedamus, si demonstrare velimus, quod omni prorsus dubitatione carere videtur. Mihi quidem persuasum est, elocutionum, quibuscum incertissimam tantum notionem conjungere possumus, in medicorum libris multo minorem numerum fore, si unusquisque sui officii duxisset, sibimet ipsi semper et aliis significationem elocutionis perspicuam reddere, quam in usum vocaturus erat. Tum, successu temporis, una opinio optima evasisset et ab omnibus accepta fuisset.

Sed jam revertamur ad quaestionem, ipso initio propositam, quid exploratione obstetricia significari liceat, et, quomodo ad eam convenienter respondendum videatur, inquiramus. Quem ad finem, ante omnia perpendamus, necesse videtur, quae de re in universum epitheton „obstetricius“ pendere possit. Me iudice fieri potest, ut pendere cogitetur:

1) e modo, quo explorari solet, quod ex

definitione ei. Velpeau colligi potest et ex vocabulo „kunstgemäss“, quod in multis aliorum definitionibus obvium habemus.

2) ex eo, quod explorandum proponatur.

3) e consilio, quo exploratio instituitur.

Modum, quo exploretur, non sufficere ad explorationem peculiari epitheto ornandam, tam clarum atque perspicuum est, ut probatione indigere non videatur. Quod ad secundum attinet momentum, nulla est controversia, feminam tantum explorationi obstetriciae subijci posse. Illi verum auctores sine ulla dubitatione modum excedunt, qui quemcunque corporis feminae attactum, ad cognoscendam ejus conditionem, explorationem vocant obstetriciam. Idem contendi licet de illis, qui pro corpore foemineo in universum hoc gravidum, parturiens aut in statu puerperii postulant. Nam non habito etiam respectu, quo opinio, a cl. Buschio & Mosero prolata, ducat, semper tamen est contentendum, etiam in foemina non gravida, non parturienti et non puerpera explorationem obstetriciam institui posse. Duae e. g., quaeso, sint mulieres, quae, se gravidas esse, putantes, a medico obstetricante explorentur. Ambae eadem fere symptomata, tam subjectiva quam objectiva, praebent et medicus, utramque praegnantem esse, affirmat. Post aliquod autem tempus manifestatur,

obstetricatorem raptum fuisse in errorem, alteram tantum veram graviditatem, alteram nonnisi spuriam prae se tulisse. Nonne exploratio in hac, eodem modo, in iisdem organis, eodem consilio instituta, nihilominus obstetricia appellanda, quamvis tempore explorationis femina non fuerit gravida? quid? Num contendi nunquam potest, explorationem fuisse obstetriciam, nisi graviditatem, aut partum, aut puerperium certissime comprobaverit?

Restant igitur certa tantum organa corporis foeminei et consilium, quo indagatio instituitur, tamquam sola momenta, ex quibus, invicem inter sese conjunctis, epitheton explorationis commemoratum pendens cogitari potest. Quod attinet ad organa, non lubenter in sententiam eorum discedam, qui mammas tantum atque genitalia muliebria, non etiam pelvim partesque in ipsa molles tamquam objecta explorationis admittant. Fieri profecto non potest, quin vocabulo „obstetricius“ explorationem designemus, cui inter difficilem partus decursum pelvis parturientis subijcitur, quaeque fortasse rationem nobis suppeditat, qua aptissime impedimenta vincenda sint. Licet auctores in enchiridiis sub inscriptione peculiari disserant de pelicometria, ob ejus amplitudinem, ad explorationem obstetriciam, utcunque res ceciderit, tamen

pertinet. Organa autem nominata non per se materiam explorationis obstetriciae constituunt, sed tantum quatenus investigantur ad cognoscendam graviditatem aut ad dignoscendum partum vel puerperium, aut ad exquirendum, cujus momenti esse possint inter decursum statuum indicatorum. Itaque hanc proponam definitionem:

Exploratio obstetricia quaelibet mammarum, genitalium, pelvis et organorum in ea positorum investigatio est, cui femina gravis vel non gravis subijcitur, aut ut cognoscatur, utrum graviditas, partus, vel puerperium locum habeat, nec ne, aut ut exquiratur, cujus momenti organa commemorata in decursu statuum, modo indicatorum, sint aut esse possint.

Manifesto patet, unam eandemque explorationem, secundum hanc definitionem, modo obstetriciam nominatum iri, modo non, prout erit consilium, quo instituta fuerit. Si e. g. feminae, sterilitate laborantis, portio vaginalis indagatur, ad cognoscendum, sitne in imperforatione oris uterini causa mali posita, haec exploratio non est appellanda obstetricia; est vero, si post partum laboriosum in eodem organo, eadem abnormitate affecto, instituatur exploratio, ut cognoscatur, quid partui impedimento sit. Pari modo in explora-

tionem obstetriciam, proprie sic dictam, investigatio non erit recipienda, cui mulierem quandam subijcimus ad exquirendum, cujus sit sexus, utrum virgo illaesa, utrum stuprum violentum commissum sit, nec ne etc. Medici forensis est, has omnes quaestiones dijudicare, quamvis harum ipsarum quaestionum causa desiderandum videatur, ut medicus forensis etiam praxin obstetriciam exerceat, quia tunc tantum tam normalem genitalium muliebrium conditionem, quam abnormem illorum statum atque morbosum melius cognoscere potest.

Exploratio ventralis et composita.

Exploratio obstetricia diversissimorum principiorum ratione habita in partes distribui potest: prout explorantes instrumenta adhibemus aut non, explorationem primum habebimus instrumentalem aut non instrumentalem. Haec iterum, prout videndo, audiendo, vel tangendo operamus, dispesci potest in explorationem per visum, per auditum, aut per tactum. Postrema denique, de qua praecipue hic proferre quaedam nobis in animo est, rursus dividi potest in externam et in internam, non quidem ut multi dicunt, prout ex-

ternae vel internae partes investigantur ¹⁾, sed prout manus exploratoris in superficie femininae investigandae remanent, aut in cavitatem vaginae etc. introducuntur. Exploratio externa denuo diversa habet nomina ex corporis partibus, in quibus instituitur: habemus explorationem ventralem, si indagationem per abdomen suscipimus, explorationem mammalem, si mammae investigantur & c. Praeterea exploratio per tactum incompleta nominatur, si exploratione interna aut externa sola utimur, completa, si altera alteram sequitur, composita s. combinata, si ambae simul instituuntur. — Inter explorandi modos, nunc ipsum nominatos, exploratio interna sine dubio antiquissima est. Quilibet facile perspicit, medicos

¹⁾ Mirum est, quomodo auctores hoc divisionis principium semper repetere potuerint, quamvis nemo unus sit, quin, vitiosum illud esse, intelligat. Nonne uterus pars manet interna, etiam si per molles abdominis parietes indagetur? Hohl ipse in tomo secundo operis sui, pag. 127, non satis aptis verbis uti videtur, cum dicit: „Da die so eben aufgeführten Organe theils an der Oberfläche des Körpers, theils in der Beckenhöhle verborgen liegen, daher äusserlich betastet oder innerlich aufgesucht werden müssen, so theilt man die Manualuntersuchung in die äusserliche und innerliche ein.“ Quidnam est, quo cogamur, ut semper per vaginam uterum quaeramus? Possumusne semper fundum illius hac via attingere? Profecto tantum, si abnormiter situs est.

ex illo ipso tempore, quo praxin gynaecologicam et obstetriciam exercere coeperint, hanc viam ingressos esse, ut aliquid luminis afferrent rei, tantis tenebris involutae. Jam apud Hippocratem ¹⁾ et in scriptis praeceptorum, qui post eum comparuerunt, annotationes quasdam invenimus de exploratione interna, quae, cum semper in pretio fuerit, ad hodiernum usque diem magis magisque excolebatur. Multo post explorationem ventralem recommendatam videmus, qua quanta praestare potuissent, diu artis peritissimos fugerat. Roederer, quod sciam, ut in multis rebus, ita etiam in hac, primus viam gloriosissime aperuit. Loco, tam saepe laudato elementorum ipsius artis obstetriciae ²⁾, diligenter rationem describit, qua, abdomen explorantes, graviditatem primorum mensium detegere possimus. Multi alii illum secuti sunt, inter quos Stein s. praesertim et Baudelocque laude digni. Posterior quam bene intellexerit,

¹⁾ Hippocratis aphorismi, studio et cura Th. ab Almelooven, M. D., editi, Amstelredami 1685, sectio V, §1:

‘Οκόσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσι, τούτων τὸ στόμα τῶν ὀστερῶν ξυμμένκεν. —

L. c. sectio V, §4:

‘Οκόσῃσι τὸ στόμα τῶν ὀστερῶν σκληρόν ἐστι, τάντησιν ἀνάγκη τὸ στόμα τῶν ὀστερῶν ξυμμένειν. —

²⁾ Joannis Georg. Roedereri elementa artis obstetriciae, Wrisbergo edita, Goettingae 1766, pag. 69, § 150.

cujus momenti sit modus in exploratione procedendi, a cl. Roederero recommendatus, ex eo colligi potest, quod explorationem abdominalem in definitionem, quam de exploratione per tactum ¹⁾ protulit, recepit. Non acquievit autem, ut exspectari licuit, in eo, quod ab antecessore recommendatum fuit, sed itinere instituto pergens, internaque exploratione et externa conjunctis explorationem compositam efficiens, collegis signum ad dignoscendam graviditatem mense tertio vel quarto gravissimum suppeditare potuit, quod positum est in efficiendis motibus passivis foetus (ballottement) ²⁾. Sed quamquam laetum erat tale initium, ab omnibus tamen pari laetitia nequiquam haec doctrina excipiebatur. Recentiori demum tempore, imprimis postquam W. J. Schmidt ³⁾ utilitatem simultaneae hujus explorationis quam evidentissime demonstravit, eam et una cum ipsa explorationem ventralem a pluribus recommendatas videmus. Finis autem,

¹⁾ L'art des accouchemens, 6ème édition, Paris 1822; tome I, pag. 198:

Le toucher, considéré relativement à l'art des accouchemens ne se borne pas à l'introduction du doigt dans le vagin; il s'entend aussi de l'application d'une main sur le ventre de la femme.

²⁾ L. c. tome 1er, § 389.

³⁾ Sammlung zweifelhafter Schwangerschaftsfälle etc. Wien 1818, pag. 15.

cujus causa ut instituerentur praecipue auctores suadebant, semper fuit, in casu dubio detegere, utrum adsit graviditas, nec ne ¹⁾. Non dubium est, quin sint fuerintque medici, experientia probati, qui, occasione data, illis explorandi modis uti sint ad dignoscendum etiam statum morbosum et partium genitalium internarum et aliorum organorum, in pelvi sitorum, publici autem juris nil hac de re factum est. In scriptis singulorum tantum Gallofrancorum materiam paullo curatius expositam reperimus, et quamvis non indicent, quomodo inter explorationem procedendum sit, tamen quae quantaque hac obtineri possint, designant. Velpeau e. g. in opere suo ²⁾, cui multum laudis tribuendum, ubi de exploratione combinata disserit, his verbis utitur: „Aussi est-il rare qu'un simple „engorgement des ovaires ou des trompes, des „annexes de la matrice en général et même des „ganglions lymphatiques, que la présence du plus „petit calcul urinaire échappent à un pareil examen.“

¹⁾ Exploratio abdominalis a cl. Wigand etiam ad cognoscendum situm foetus recommendata est; sed dolendum, versionis per manipulationes externas methodum, quae illi innitatur, etiam hodie, ubicunque fieri possit, in usum non vocari.

²⁾ Traité complet de l'art des accouchemens etc. etc. Bruxelles 1835, pag. 129.

Etiam si investigatio talium similiumque rerum secundum definitionem, supra a nobis prolatam, non semper pertinet ad explorationem obstetriciam, tamen concedendum est, optimum esse de priori disserere, ubi de posteriori sermo fit, quia eadem enchiresis in utraque adhibetur et is tantum, qui in exploratione obstetricia adhibenda bene exercitatus et normalis partium conditionis optime gnarus est, multos organorum genitalium status morbosos caute expediteque indagabit, dum is, qui inscius est explorationis obstetriciae, facile in errorem incidit, verum non agnoscit, aut nimis sere detegit. — Ut malo, cujus supra mentio est facta, quantum in me est, succurram, concedatur mihi, in sequentibus de exploratione ventrali compositaque diligentius disserere, omniaque indicare, quae per illas scrutari possumus.

Exploratio ventralis. Ad bene eam instituendam maxime necesse est, ut femina, quae ei subjicitur, supina jaceat, regione sacra elevata, cruribusque attractis. Medicus feminam, quocunque muscoli abdominis intendi possint, suscipere vetet. Desiderandum quoque est, ut mulier jejuna sit et urinam alvumque antea deponat, ne his exploratio impediatur, neve in ipsa error nascatur. Quo facto, qui exploraturus est, consistat aut considat ad latus — si fieri potest dextrum — feminae, vultu

ad caput ejus spectans, ambas ¹⁾ manus calefactas ²⁾, sub lodice et vestimentis, nudo mulieris ventri admoveat, et, extremis digitis utrinque ad latera abdominis positus, e regione inguinali ad regionem umbilicalem usque leniter ascendat, ut levitatem aut cicatrices rugasve cutis ventralis, ut extensionem formamque abdominis etc. dignoscat; tum manus ita colloquet, ut extremi digiti ad scrobiculum cordis mulieris vergant. Operatio variat, prout fundum uteri inquirere, aut formam hujus determinare, aut partes infantis percipere, aut fluctuationem liquoris amnii efficere volumus, quae autem, cum omnibus nota sint, hic jam silentio praetereamus. Si vero id agitur ut status morbosos organorum, quae in abdominis aut pelvis cavitate sita sunt, cognoscere, aut uteri fundum primis graviditatis mensibus detegere velimus, extremis digitis, pressionem sensim sensimque augentes, usque ad partem abdominalem columnae vertebralis penetrabimus, ubi arteria aorta distincte pulsans percipietur ³⁾. Hanc

¹⁾ Ambarum manuum ad solam explorationem ventralem instituendam usus ideo jam praefendus est, quod nonnunquam rei conveniens est, altera manu parietes abdominis depressos retinere, ut altera punctum quoddam melius perscrutari possimus.

²⁾ Interdum manus frigidas esse debere e. g. si infantem, utero matris inclusum, ut se moveat, impellere studemus, vix commemorandum mihi videtur.

³⁾ Re vera vix intellexeris, quomodo viri, arte prae-

prosequemur, partium, prope adjacentium, rationem habentes, usque ad locum bifurcationis, longiusque per superficiem anteriorem infimae vertebrae lumbalis usque ad marginem baseos ossis sacri, dis-

stantissimi, nuperrime etiam, quum propositum fuisset, aorta per abdomen comprimenda ad sistendum sanguinis ex utero profluvium post partum uti, ita procedi posse potuerint dubitare, quamvis vix ullum experimentum faciliori negotio institui liceat, quam parietes abdominis, statim post partum perquam relaxatos, supra uterum, plus minusve contractum, ad aortam usque deprimere. Immo etiam tertio abhinc anno a Francogallo quodam, Dr. Guillon (in Gazette médicale de Paris No. 36), ubi aortam manu, in cavitatem uteri introducta, comprimere suadet, si profluvium sanguinis ex utero post partum haud alio modo sisti potest — quod propositum auctor magna litterarum ignorantia novum habet, quamquam de hac ipsa aortam comprimendi methodo, ex anno jam 1797, quo a cl. Ploucquet in Lodereri Journal für Chirurgie Bd. I, St. 3, pag. 493 recommendata fuit, identidem sermo facta est — a Francogallo illo, inquam, compressio aortae per abdomen, etiamsi non impossibilis, tamen difficilis, dolorosa et periculosa nominatur. Idem autor dolorum, quibus feminae compressione aortae per abdomen afficiantur, adeo metuens est, ut in eruptionibus sanguinis ex utero post abortum mense tertio vel quarto, ubi fieri nequit, ut manum in uteri cavitatem intromittamus, melius esse censeat — quod scilicet a nemine, qui semel tantum explorationem per vaginam instituerit, animo concipietur — digitos alte ad vaginae lacunar usque introducere aortamque in loco bifurcationis comprimere, quod per intestinum rectum fieri non posse, illi visum est! Verba, quibus utitur, haec sunt: „Mais

tinete prominentem promontoriumque formantem, progrediemur ¹⁾. Quo cum pervenerit, explorator, positionem suam, prout haec vel illa indagare velit, paullulum immutans, ad lineas arcuatas, utrinque ad latera promontorii sitas, lineas innominatas os-

„alors encore cette compression douloureuse (i. e. per „abdomen) pourrait à la rigueur être remplacée avec „autant d'avantage par celle qu'on exercerait sur la bifurcation de l'aorte avec les doigts introduits profondément jusqu'au fond du vagin (ou dans la cavité „utérine par le col encore béant). Par le rectum il ne „nous a pas paru possible d'atteindre le vaisseau.“ Attamen consilium aortae per intestinum rectum comprimendi nonnulli fortasse multo probabilius duxissent, quum ex Kiliani praecepto per intestinum rectum digito altius in pelvim penetrare, partesque, superius sitas, melius attingere posse videamur, quam per vaginam. Kilian enim (l. c. 2. Band 1. Hälfte pag. 37) explorationem intestinale praecipue commendat, ubi et formam et situm promontorii quam accuratissime cognoscere velimus. Reputantes autem, necesse esse, in exploratione per anum digitus, incurvatam ossis sacri superficiem sequens, curvetur, breviorque evadat, facile intelligemus, summum digitum, si quam longissime per anum intromissum fuerit, inter 3^{am} tantum et 2^{am} pelvis aperturam versaturum esse, parum autem, quomodo Kilian, pro ipsius in explorando experientia, tale potuerit dare consilium.

¹⁾ Velpeau solus, quod sciam, hunc locum per parietes abdominales attingi posse, contendit. Haec affirmatio quidem Velpeauiana nonnullos obstetricatores germanos non fugit (Busch-Moser l. c. pag. 461), sed ejus mentionem faciunt, ac si comprobationis indigeat.

sium ilei, quarum partes longissime a medio introitu secedentes ipsae non raro attingi possunt, et fossas iliacas attendat. Integumenta abdominalia, quum haud exigue infra introitum pelvis minoris deprimi possint, ne quid attentione digni ipsum fugiat, medicus superiorem internae symphyseos superficiei partem, feminae semper caput intuens, et superficiem internam primae vertebrae spuriae ossis sacri, positione contraria electa, ut superficiei digitorum volari internam ossis sacri superficiem tangere possit, pertrectet. Quot quantaque hoc modo comperiri possint, fundum uteri nominatum, si aliquantulum tantum sit amplificatus, in tali exploratione vix non posse non animadverti, manifesto patet, mihiq; ipsi haud raro jam comprobatum est. Ceterum quo uterus cognoscatur, quibus signis ab aliis tumoribus, hac in regione occurrentibus, discerni liceat, hic praeteriri posse censemus, quum et quisquis huic rei operam navaverit, haec ipse sibi omnia dicere possit et multa hac de re in autorum libris reperiantur. Unius tamen momenti hic mentio fiat: adhibita tantum exploratione simultanea per vaginam et abdomen ad liquidum professumque perducere possumus, utrum tumor, supra symphysin ossium pubis perceptus, re vera uterus sit, nec ne. Si uterus est, manus, quae per integumenta abdominalia tumorem tangit, pressionem

percipiat, necesse est, qua uterus ope digiti, in vaginam introducti, tollitur, et vice versa.

Exploratio composita s. combinata hoc modo instituitur: postquam explorator et femina, quam explorationi subjecturus est, omnibus, quae quoad situm positionemque supra postulabantur, satisfecerunt, prior ejus manus, quae pedibus feminae proxima est, digitum indicem, pinguedine vel alia quacunque re oleosa inunctum, in vaginam intro mittat, alteramque manum sic in nudo mulieris abdomine collocet, ut extremi digiti denuo umbilicum spectent. Nunc de eo, quod indagaturi sumus, agitur: si diametrum uteri longitudinalem, mobilitatem ejus etc. aestimare volumus, superficiem volarem digiti, in vaginam introducti, in ore uterino ponemus utrumque (in directione axeos introitus pelvis) elevabimus. Ipso eodem tempore manus, in ventre majori aliquantulum distantia a symphysi collocata, a summo ad imum et ab antica parte ad posticam premendo fundum uteri attingere studeat, donec is inter ambas manus habeatur. Si contra certiores fieri volumus de uteri crassitudine, de natura superficiei ejus anterioris vel posterioris, de eo, quod in se continet etc., digitum, in vaginam quam altissime intromissum, ad posterius vaginae lacunar posterioremque cervicis uterinae superficiem ducemus; tum, pres-

sione in cervicem uterinam a postica parte ad anticam paululumque tantum ab imo ad summum reclinacione artificiali effecta, uterus parietes abdominales versus tollatur, quos dum externa manus, hoc in casu in minori distantia a symphysi posita, (ut, si fieri potest, ad anteriorum uteri superficiem, non autem ad ejus fundum perveniat) simul ab antica parte ad posticam et paululo tantum ad imum deprimit ¹⁾. In universum haud ita multae sunt conditiones, de quibus ceterum inferius sermo fiet, quae, quominus digiti ambarum manuum hoc modo uterum, etiamsi femina non sit gravida, comprehendant, impedian. Sin vero non ipsum uterum, sed alias partes, in cavitate pelvis sitas, indagare in animo est, per se intelligitur, linea mediana in exploratione relinquatur, necesse esse, similique modo in partibus lateralibus procedatur. In his explorationibus observabimus, digitum, in vagina versantem, digitumque extraneum saepissime non modo ante uterum et utrinque ad latera

¹⁾ Verba: „a summo ad imum“ cum verbis: „ab umbilico versus pedes“ aequae ac verba: „ab antica parte ad posticam“ cum verbis: „a summo ad imum“ etc. commutanda esse, si, uti hic, femina supina jacens fingitur, quilibet facile perspicit. Primas elocutiones tamen conservavi, quia usui loquendi jus suumtribuendum esse censeo, donec non omni sensu careat.

ejus, verum etiam, si uterus consuetam praebeat magnitudinem, vel ipsam non multo excedat, pone eum inter se contingere posse, ita, ut digitis hoc modo inter se contingentibus uterum symphysis oss. pub. admovere et superficiem ejus posteriorem quam accuratissime perscrutari possimus. — Non raro consilio non repugnare, digitum indicem non in vaginam, sed in intestinum rectum introducere, immo id interdum necessarium esse, si investigatio per vaginam suscipi non potest, licet haec omnino desit, aut occlusa, coarctata vel nimis sensibilis sit, per se patet; ipsa exploratio ceterum et hic eo, quem diximus, modo instituitur. Operatio, quae ad movendum totum fetum, utero inclusum i. e. ad efficiendum, quod francogallice vocant „ballotement“, in usum vocatur, a plurimis etiam in explorationem combinatam recipitur, quamvis, stricto sensu, huc non pertineat, quia manus extranea non tam explorare, quam simplici agere pulsu debet. Ad hoc propositum assequendum, exploratio aptissime, feminis stantibus, peragitur. Foetus tum, quia pondere proprio majori, quam liquor amnii gaudet, a digito, in vagina versante, levi ictu sursum, elatus, ad digitum, tamquam locum altissimum relabatur, eoque magis, si manus extranea, pressione momentanea, ut ita se moveat, eum impulerit. Qua in operatione si femina recubaret, foetus in digitum

ferientem non recideret, quia extremo digito locus uteri altissimus per vaginam non tactus esset. Attamen a cl. Mosero ¹⁾ etiam ad provocandum „ballottement“ quod vocant, situm feminae horizontalem recommendatam videmus!

Nova methodus

diametri rectae introitus pelvis investigandae.

Inde ab initio saeculi proximi superioris, quo, de variis pelvis pravitatibus certiores facti, quid valeant in decursu partus, cognovimus, medici obstetricantes operam quam maximam impdebant inveniendae methodo longitudinem conjugatae introitus pelvis in muliere viva determinandi; diversissimas vias ad hoc problema solvendum artis obstetriciae praeceptores praestantissimi ingressi sunt, sed, quamvis ingeniosa sint et methodi et instrumenta, quae interdum commendabantur, ad finem laborum neququam perventum est ²⁾: nam

¹⁾ Geschlechtskrankheiten des Weibes, Berlin 1843, pag. 669.

²⁾ Oslander in: Neue Zeitschrift für Geburtshilfe von Busch etc., Berlin 1845, Bd. 17 Heft 2, pag. 154 haec narrat: Eine Frau wurde in einem auswärtigen grossen Entbindungshospitale mit verschiedenen Beckenmessern, unter denen auch Coutouly's Schusterraass sich befand, genau untersucht, da man ihr Becken für

partim difficiliter tantum, aut omnino abhberi non possunt, partim ad longitudinem conjugate introitus certe determinandam non satis faciunt. Ex omnibus methodis, hucusque propositis — manu nuda metiendi ratione, quae quidem statim post partum tantum adhiberi potest, excepta — optimae, si quid video, eae videntur, quarum secundum alteram distantia foveolae infra processum spinosum vertebrae lumbalis infimae a margine symphyseos oss. pub. superiori (conjugata externa) determinatur, altera conjugatam diagonalem investigari jubet. Diametrum introitus pelvis rectam inveniri posse, si de priori distantia tres pollices pro ossibus partibusque mollibus, de posteriori pollicem dimidium desumamus, inter omnes constat. Etiam si non respicimus — quod quidem cuilibet, pelvim serra in longitudinem dissectam leviter tantum consideranti, perspicuum esse debet, quodque igitur nos impellere possit, ut jam a priori rationem illam repudiemus — conjugatam externam in planitie introitus pelvis plerumque non esse ¹⁾, ipsa differentia inter illam

fehlerhaft hielt. Ein Mal ergab die Messung 3 Zoll, ein ander Mal 2½ Zoll. Als sie später, mit der Zange entbunden, im Wochenbette starb, fand man an der Leiche die Conjugata vier Zoll weniger einer Linie.

¹⁾ Pelvis, in qua id tamen locum habet, in pelvium collectione instituti nostri clinici invenitur.

et conjugatam introitus pelvis etiam non semper eadem est. Qua de re aequae ac de eo, quod non vera conjugatae introitus longitudo obtineatur post deductum pollicem dimidium de conjugata diagonali, multi jam conquesti sunt. Ut ipse hac de re iudicium facere possem, pelves normales et abnormes, quae quidem mihi in collectione instituti nostri clinici obstetricii praesto erant, metiebar, et quamvis mihi quoque inconstantia differentiarum, modo commemoratarum, mox comprobata esset, comperire tamen tentabam, ordone quidam hac ipsa in inconstantia inveniri posset, ea fortasse ratione, ut in pelvibus, rhachitide depravatis, ubi rami ossium pubis descendentes ad externam magis partem vergent, differentia inter conjugatam diagonalem rectamque introitus pelvis diametrum, ceteris paribus, major semper esset, quam in pelvibus a normali configuratione non recedentibus, eoque magis accresceret, quo expressior in iis character rhachitidis esset; quorum si quid demonstrari posset, non parvi, putabam, fore momenti: tunc enim in casu concreto, ubi forma pelvis cujusdam universalis ex aliis signis cognosci liceret, correctionem adhibere possemus in exploranda conjugatae longitudine. Sed hanc etiam spem abjicere sum coactus; quamquam enim in pelvi rhachitica, cujus diameter introitus recta duos pollices et octo lineas

non excessit, differentiam inter hanc et conjugatam diagonalem novem lineas exaequantem inveni, tamen etiam in alia pelvi, ceterum normaliter conformata, cujus introitus aliquantulum tantum justo major, diameterque exitus recta osse coccygis, nimis intro pertinente, ad duos pollices et octo lineas usque minuta fuit, differentiam memoratam decem lineas efficientem reperi etc. — In universum summa eorum, quae mensio mihi contigerunt, ut paucis dicam, haec est:

1) Differentia inter conjugatam diagonalem et diametrum introitus rectam inde a tribus lineis usque ad decem lineas variat. Immo in pelvi osteomalacia deformata, paene fuit = 0.

2) Differentia modo memorata nequaquam eadem proportionem augetur, qua conjugata introitus rhachitide minuitur.

3) Sententia, abhinc aliquot annos a Dr. Gittermanno ¹⁾ quodam promulgata, certam rationem (?) inter conjugatam diagonalem et conjugatam introitus in pelvibus etiam abnormibus conservatam inveniri, si tantum depravatio earum ipsi formandae naturae tribui possit, non autem peculiari vitae ordine, vestimentis vel aliis causis externis effecta fuerit, nequiquam ubique comprobatur.

¹⁾ Siebold's Journal für Geburtshilfe etc., Bd. 1. Stück 1. pag. 111.

4) Differentia inter conjugatam externam et conjugatam introitus in pelvibus diversis inde a duobus pollicibus et una linea usque ad tres pollices et unam lineam variat.

5) Fines, intra quos punctum versari potest, quod in posteriori columnae vertebralis superficie feritur a conjugata introitus, si eam prolongatam fingimus, sunt: fovea infra processum spinosum postremae et processus spinosus infimae vertebrae lumbalis ¹⁾. —

¹⁾ Quae res etiamsi huc non pertinere videri possit, silentio tamen praeterire nolebam, quia, quod ad determinandam inclinationem pelvis introitus attinet, haud parvi est momenti et ante breve tempus controversiarum inter viros, optime de arte obstetricia meritos, causa fuit. Cum pelves, in longitudinem dissectas, mihi non praesto essent, ubi applicatio cujusvis euthygrammi ad detegendum punctum, in textu nominatum, sufficit, hanc ingressus sum viam: crus incurvatum anticum pelvimetri Wellenberghiani superiori symphyseos ossium pubis margini adplicabam, crus medium rectum — vel potius pro eo bacillum ligneum, quod secundum singulas pelves aut longius aut brevius eligebatur — promontorio, crus incurvatum posticum superficiei posteriori columnae vertebralis, punctumque in hac, quod crure postico tangebatur, bene notabam. Post adstricta crura cochleis torquendis instrumentumque a pelvi remotum, lineam, extrema tria crura conjungentem, fere nunquam rectam formantem reperibam. Quanto tum extremum incurvatum crus posticum supra prolongatam lineam, extrema anteriora crura conjungentem, perpendiculari directione

Etiamsi ex una parte concedere debeamus, principia artis obstetriciae novissimo tempore, ita exulta esse, ut in decursu partus, pelvi coarctata difficilioris, coarctatio illa non sola operationem faciendam indicare possit, sed etiam magnitudinis capitis infantis, mobilitatis ossium ipsius, efficacitatis dolorum ad partum aliorumque id genus ratio habenda sit, ex altera tamen parte haud erit negandum, coarctationem pelvis certi gradus etiam per se inevitabili modo postulare posse, ut hoc aut illud auxilium ab obstetricatore feratur. Nemini certe in mentem veniet, dum conjugata introitus minus quam duos pollices et sex lineas exhibeat, infantem vivum aliter quam sectione caesarea in lucem promoveri posse; item, si cognoverimus, diametrum introitus rectam non amplius tres pollices continere, diametrosque reliquas pelvis eadem ratione minutas esse, ut partum arte praematurum effici sinat, feminam impellere studebimus. Tales autem casus, ubi in exploranda conjugatae longitudine de nonnullis agitur lineis, ii ipsi sunt, in quibus inopiam methodorum, hucus-

eminebat aut infra illam erat, tanto punctum decussationis prolongatae conjugatae introitus in posteriori columnae vertebralis superficie altius aut inferius illo puncto constituebam, quod in prima instrumenti applicatione extremo crure postico directe inveneram.

que propositarum, quam aegerrime ferimus, et per longum tempus, ne semper dicam, ut res nunc se habent, pium desiderium maneat, methodum exco-
gitare, quae nobis ubique potestatem conjugatae introitus longitudinem fide mathematica inveniendi praebeat. Si verum, quod modo diximus, et vix quisquam de eo dubitaverit, non difficile est intellectu, nobis in votis esse debere, ut, cum nulla neque sit ratio neque unquam fortasse futura sit, quae ubique sufficiat, plures possideamus, quarum quaeque, certa conditione, quod desideratur, praestet.

Hinc methodus, nunc proponenda, aptane sit, optem, consideretur; directa consistit demensione diametri introitus rectae, nudaе manus auxilio, per parietes abdominales.

In exploratione ventrali, uti supra vidimus, promontorium plerumque attingere possumus. Quod quum mihi a praeceptore meo P. U. Walter, maxime venerando, monstratum indicatumque esset in eo nobis exhibitam esse facultatem longitudinem conjugatae introitus investigandi, nullam praetermisi occasionem, quin, vere hoc esse praeceptum, mihi persuaderem. Si enim in exploratione ventrali, columnam vertebralem prosequentes, ad promontorium usque pervenimus, huic extremi digiti manus apprimantur, quae pedis feminae pro-

pior est; superficies manus volaris tum in cartilagineum symphyseos ossium pubis marginem superiorem, qui distincte percipi potest, dimittatur, atque ille manus locus, qui marginem modo commemoratum tetigit, notetur. Distantia inter hunc locum extremumque digitum, qui promontorio fuit adpressus, ipsam fere longitudinem conjugatae introitus nobis exhibet ¹⁾. Ut supra jam erat nota dictum, praefendum hic est, si ambae manus simul ab exploratore adhibentur, nam ut altera

¹⁾ Crediderit fortasse aliquis, distantiam, sic inventam, ob parietes abdominales, per quos promontorium percipitur, paullo minorem esse debere, quam conjugatam ipsam. Reputanti vero, locum in parietibus abdominalibus, qui promontorio apprimatur, supra magnam in monte veneris accumulationem pinguedinis positum, illum porro in linea alba situm esse, ubi nihil fere substantiae muscularis reperitur, illumque denique inter extremum digitum et promontorium comprimi, facile erit ad perspicendum, prorsus non esse, quod eorum rationem habeamus. Una correctio, in investiganda hac via conjugata adhibenda, ea est, ut respiciamus, quanto partes molles, in extremo digito sitas, sub pressione contra promontorium recedant, quod unam circiter lineam efficit. Hanc methodum longitudinem conjugatae in vivis mulieribus demetiendi in therapeutico instituto nostro clinico et alibi in usum vocavi, atque affirmare possum ubicunque post mortem vera conjugata directe mensurari licuit, differentiam inter hanc et illam, quam, femina adhuc vivente, inveneram, ne dimidiam quidem lineam confecisse.

manus diametrum introitus rectam accurate demetiri possit, altera, necesse est, parietes abdominales depressi retineantur, ne extremus digitus, promontorium tangens, contractione musculorum ventralium aut elasticitate parietum loco submoveatur.

Conditiones, quibus ut satisfactum sit opus est, si explorationem, eo, quem optamus, successu, instituere volumus, hae sunt:

1) Neque parietes ventrales, neque organa, in cavitate abdominis sita, tam sensibilia esse debent, ut lenis jam pressio intolerabiles dolores feminae efficiat. Ejusmodi casus methodum nostram adhiberi non sinunt, saepe tamen illo tantum temporis momento, nam aut nimia sensibilitas post aliquod tempus sponte evanescit, aut aptis remediis tolli potest.

2) Integumenta abdominalia neque nimis tensa neque nimis crassa esse debent. Si tensio e vehementi sed fortuita tantum musculorum contractione pendet, impedimentum, ut per se intelligitur, mox nullum erit; gravius est incommodum, si densis nititur musculis, uti interdum in individuis robustis reperiuntur; gravissimum vero nimia parietum ventralium crassitudo ex accumulatione pinguedinis; sed peropportune accidit, ut tales casus, ubi ob massam pinguedinis exploratio prorsus suscipi non possit, haud crebro occurrant.

3) Perspicuum est, cavitatem abdominis utero gravido vel pathologicis tumoribus non tam expletam esse debere, ut manus in ipsam penetrare omnino non possit.

Quae cum ita sint, practice etiam utilitas nostrae methodo tribui liceat, quaeritur et quaenam, si cum aliis, lucusque eodem consilio propositis, comparatur. Priusquam haec res dijudicetur, statuere opus est, quibus in universum ejusmodi methodus satisfacere debeat, ut plus minusve perfecta dici possit: — Primum facilitas, quaecum in usum vocari potest, maximi mihi videtur momenti. Methodus, ad quam adhibendam peculiaris dexteritas requiritur, neutiquam ab omnibus impetranda, aut apparatus sumptuosior, quam qui ab omnibus acquiri, vel spatiosior, quam qui quoquoersus transferri possit, minus practicae utilitatis manifesto exhibet, quam alia, in qua adhibenda his omnibus non opus est. — Tum longitudo conjugatae introitus, per eam inventa, fidem sufficientem habere debet. — Usus denique methodi, quam creberrimus sit, necesse est. Quibus bene perpensis, si methodum, a nobis propositam, consideramus, facile intelligimus, vix ullam melius, quod ad facilitatem attinet, satisfacere. Sine praevisi exercitationibus, haud ullo instrumento acquisito, quilibet eam in usum vocare potest; solae manus

sufficiunt, immo ne virga quidem mensoria obstetricatori opus est, si magnitudinem manus ejusque partium bene novit. Atque in hac facilitate quanta fides longitudinis conjugatae, ejus auxilio repertae! Vix alia methodus hac ratione cum nostra comparari possit. Superest ad probandam ipsius utilitatem, ut perpendamus, possitne satis crebro usurpari. Infitari nequit, methodum nostram, quod ad numerum casuum, usui ipsius aptorum, attinet, quodammodo laborare. Ex conditionibus, supra commemoratis, quibus satisfactum esse opus est, ea si uti volumus, elucet, feminam tantum methodo nostrae subijci posse aut omnino non gravidam, aut per aliquot tantum menses utero gerentem. Longitudinem vero conjugatae cognoscere medici obstetricantis tum praecipue interest, ubi partus aut brevi tempore imminet, aut re vera jam inchoavit, venter igitur utero gravido expletus est. Hoc quidem in malis ducendum est, sed quomodo his in casibus aliae se habent methodi? Quicumque rem sine ira et studio considerat, concedere debet, eas eandem ferre fortunam. Non habito respectu demensionum conjugatae ope instrumentorum, quorum unum crus promontorio apprimendum, quod, quantum experientia edoctus scio, semper praxi parum aptum evadit, et quia in digito instrumentum ad promontorium perducendum est, qui quidem

digitus rarissime tantum promontorium per vaginam attingere potest, et quia crus instrumenti, partium mollium causa, cum difficultate tantum sufficienter apprimi licet, non habito eorum respectu, inquam, nonne aequae ac secundum nostram methodum per parietes abdominales demensio conjugatae nudae manus auxilio fieri nequit? Nonne etiam, quominus longitudinem diametri introitus rectae e conjugata diagonali colligamus, etiamsi huic computationi fidem aliquam habeamus, impedimur, si caput infantis praecedenti vertice vel occipite jam infra planum introitus descenderit? Itaque videmus, nostram methodum, quod ad ipsum casuum numerum attinet, etiamsi alias non antecellat, tamen iis vix post ponendam esse, eique eodem jure locum in serie methodorum ad investigandam conjugatae introitus longitudinem concedendum esse, quo aliis.

Quod denique attinet ad casus singulos, qui adhibendae methodo nostrae aptissimi videntur, omnes ii huc referendi sunt, ubi virgines, matrimonium initurae, aut mulieres, quae modo nuptias fecerunt, corporis forma curam nobis injiciunt, ne partu absumantur, vel, quod idem est, ubi in his casibus quaestio oritur: impedimenta mechanica an partum laboriosum reddent? Quum autem non tam raro accidat, ut feminae, quamquam pulcher-

rimam formam prae se ferentes, pelvim tamen depravatam, e. g. pelvim ubique justo minorem celent, nonne fortasse suadendum est, ut in universum feminae, alicui nupturae, ubicunque fieri possit, mensurationi secundum methodum nostram se subjiciant. Non pauci profecto primipararum infantes hoc modo servarentur. Porro huc pertinent ii casus, ubi post partum laboriosum, inter quem infans vita fuerat privatus, scire cupimus, meliusne sit, sequentem graviditatem partu arte praematurum interrumpi, quodque, si forte necessarium videatur, quo mense sit efficiendum. Ad posteriorem quaestionem dijudicandam, magnitudinis etiam infantum capitis, qui antea in lucem editi erant, ratio habeatur, necesse esse, per se intelligitur.

Theses:

1. Etiamsi inclinatio pelvis introitus fide mathematica determinari posset, tamen practico medico obstetricanti parvi tantum esset momenti.
2. Partus arte praematurus etiam in primipara interdum efficiendus.
3. Asthma Millari, Asthma thymicum Koppii, spasmus glottidis, laryngismus stridulus non nisi ejusdem morbi nomina sunt.

Errata corrigenda.

Pag. 10 lin. 11 pro . L. e. — leg. „L. c.“
— 11 — 25 — 1824 — leg. „1828“
— 13 — 18 — quamlibet — leg. „quemlibet“
— 36 — 9 — intimae — leg. „primae“
